

Köurnar sem boðið var upp á, voru svo girnilegar að þær kláruðust á augabragði.

Myndir/RS

Helga Ágústa Sigurjónsdóttir, ritstjóri Læknablaðsins, reið á vafið með fyrirlestur sinn.

Halla Viðarsdóttir stýrði pallborðsumræðum með ritstjórum síðustu ára og núverandi ritstjórn Læknablaðsins. Frá vinstri: Helga Ágústa Sigurjónsdóttir, Jóhannes Björnsson, Magnús Gottfredsson, Engilbert Sigurðsson, Lilja Sigrún Jónsdóttir, Ólöf Jóna Elíasdóttir, Oddur Ingi-marsson og Halla Viðarsdóttir.

Sigurður Guðmundsson hélt erindi um mikilvægi birtingar sjúkratilfella í Læknablaðinu.

110 ára afmæli Læknablaðsins

■ ■ ■ Rósa Steinunn Sturludóttir

„Í dag höldum við upp á 110 ára afmæli Læknablaðsins sem hefur verið gefið út sleitulaust í 110 ár og lifað af ýmsar kreppur.“ Sagði Helga Ágústa Sigurjónsdóttir ritstjóri Læknablaðsins í opunar-erindi sínu á afmælistálfingi blaðsins sem haldið var á Læknadögum í Hörpu í janúar. Helga stiklaði á stóru um sögu Læknablaðsins en af mörgu var að taka. Hún benti á hversu mikilvægt blaðið er íslenskum læknum, ekki eingöngu vegna mikilvægis birtinga vísinda íslenskra lækna og félagslegra atburða heldur geymi Læknablaðið „ótrúlega sögu lækna-stéttarinnar og íslenska heilbrigðiskerfisins í heild.“ Læknablaðið hefur þróast í gegn um árin og tilkomið fastir pistlar og hlaðvörp sem án efa eiga eftir að skipa stærri sess í birtingarmynd blaðsins.

Fundarstjóri var Ólöf Jóna Elíasdóttir úr ritstjórn blaðsins sem næst kynnti prófessor Karl Andersen formann Vísindaráðs Landspítala. Erindi Karls fjallaði um mikilvægi vísindagreina í Læknablaðinu og lagði út af spurningunni „Hvers vegna ætti að birta vísindagrein í Læknablaðinu?“ Beinast liggja við að benda á að Læknablaðið sé fræðilegur vettvangur íslensks heilbrigðisstarfsfólks og að það eigi erindi við íslenska fræðimenn. Hann benti á hversu gott það sé fyrir unga lækna að fá að kynna því sem aðrir íslenskir lækmar eru að fást við og að þessi vettvangur stuðli beint að samstarfi þvert á fræðigreinar. „Læknablaðið stuðlar að samfélagsumræðu um heilbrigðismál þar sem rödd lækna fær að heyrast, sem er mjög mikilvægt.“

Þá fjallaði Sigurður Guðmundsson um mikilvægi birtingar sjúkratilfella í Læknablaðinu og sagði að það væri miður að í huga flestra væru sjúkratilfellið neðst á „tótémsúlunni“ þegar horft væri á vísindalegar birtingar. Þessu sagði hann að þyrfti að breyta því að ef horft væri á sjúkratilfellið, þá væru þau í raun merkileg og spennandi. Oft snérust þau um sjaldgæfa sjúkdóma og einkenni sem ekki hafa áður sést eða þá að fjallað sé um nýja tækni eða meðferð. Ósjaldan leiði sjúkratilfelli af sér nýjar rannsóknir og að nýjar hugmyndir vakni og stuðli þannig að frekari rannsóknnum. Sigurður lagði að lokum til, með djúpstæðri virðingu fyrir viðameiri rannsóknnum, að sjúkratilfellum yrði í framtíðinni gert hærra undir höfði því

Við mikinn fögnuð lék von Willebrand bandið í afmæliscaffinu. Þau eru Solveig Óskarsdóttir, söngur, Sæmundur Rögnvaldsson, trompet og söngur, Aðalbjörg Ýr Sigurbergisdóttir, trompet, Matthías Löve, fiðla, Baldvin Fannar Guðjónsson, píanó, Róbert Alexander Björnsson, bassi, Páll Sólmundur Eydal, gítar, Michael Clausen, gítar, Sölvi Rögnvaldsson, trommur.

Karl Andersen fjallaði um mikilvægi birtingar vísindagreina í Læknablaðinu.

Oddur Ingimarsson hlaut viðurkenningu fyrir bestu vísindagreinina. Með honum á myndinni eru meðhöfundar hans, Engilbert Sigurðsson og Ragna Kristín Guðbrandsdóttir.

Katrín Hólmgrímsdóttir, læknanemi, hlaut viðurkenningu fyrir besta sjúkratilfellið.

Andri Elvar Sturluson veitir viðurkenningu bróður síns, Ólafs Orra Sturlusonar, viðtöku.

Þau hefðu bæði skemmtigildi og fræðigildi fyrir lækna.

Í fyrsta sinn í sögu blaðsins voru veittar viðurkenningar fyrir bestu vísindagreinina sem birt var í 110. árgangi blaðsins og besta sjúkratilfellið og verður stefnt að því að halda því áfram. Fyrirverandi og núverandi ritstjórn blaðsins fór markvisst í gegn um það val út frá fyrirfram gefnum áhersluatriðum, og var prófessor Karl Andersen með í vali vísindagreinarinnar og Sigurður Guðmundsson prófessor emeritus í vali sjúkratilfellisins.

Oddur Ingimarsson geðlæknir og samstarfsmenn hans hlutu viðurkenningu fyrir vísindagreinina „Hátt algengi

ADHD-lyfjameðferðar bendir til að ADHD sé ofgreint á Íslandi.“

Katrín Hólmgeirsdóttir, læknanemi, fékk viðurkenningu fyrir besta sjúkratilfellið, ásamt samstarfsólki sínu, „Allir geta smitast af HIV en enginn ætti að fá alnæmi“

Sérstaka viðurkenningu hlaut Ólafur Orri Sturluson fyrir birtingu á tveimur af fjórum sjúkratilfellum sem birtust í 110. afmælisárgangi *Læknablaðsins*. Bæði virkilega vel gerð og komu bæði til álita við val á besta sjúkratilfelli árgangsins.

Í hléi var boðið uppá kaffi og afmælisökku undir ljúfum tónum von Willebrand bandsins undir stjórn Michaels Clausen barna-ofnæmislækn-

is. Að því loknu tóku við fjörugar pallborðsumræður með ritstjórum síðustu ára og núverandi ritstjórn *Læknablaðsins*. Halla Viðarsdóttir úr ritstjórn stjórnaði vel heppnuðum umræðum um efnið: Þarf íslenskt læknablað?

Afmælimálþinginu lauk síðan með pöbkkviss um íðorðasafnið undir dyggri stjórn Sæmundar Rögnvaldssonar úr ritstjórn sem var virkilega skemmtilegt og fræðandi.

Myndir/RS

Alma D. Möller heilbrigðisráðherra og Steinunn Þórðardóttir formaður Læknafélags Íslands.

Trióið Trio Son spilaði í lok opunarhátíðarinnar. Það skipa: Tómas Vigur Magnússon, fiðla, Högni Gunnar Högnason, selló og Styrmir Þeyr Traustason, píanó.

Frá vinstri: Telma Rós Jónsdóttir, Melkorka Sverrisdóttir, Rakel Ósk Sigurðardóttir, Andri Elvar Sturluson og Hanna María Geirðal. Öll læknanemar á fjórða ári.

Helga Ágústa Sigurjónsdóttir ritstjóri Læknablaðsins, María Gottfreðsdóttir augnlæknir og Sigrún Arnardóttir kvensjúkdómalæknir.

Þau Bjarki, Eyrún, Helena og Jódís voru hress á Læknadögum.

Katrín Þórarinsdóttir í pontu.

Stund milli stríða hjá Margræti Gunnlaugsdóttur, Margræti Aðalsteinsdóttur og Katrínu Þórarinsdóttur.

Margrét Ólafía formaður félags heimilislækna og Hlín Þórarinsdóttir.

Læknadagar í 30 ár

Opunarhátíð Læknadaga heppnaðist vel. Í byrjun opunarræðu sinnar minnti Katrín Þórarinsdóttir á að þrjátíu ár væru síðan læknar skipulögðu í fyrsta skipti vikulanga fræðsludagskrá sem seinna varð að Læknadögum. Með réttu sagði hún dagskrána í ár, sérstaklega metnaðarfulla, en hún innihéldi á annan tug hádegisfyrirlestra, á þriðja tug málþinga og hátt á annað hundrað fyrirlestra. Katrín sagði óhætt að segja að fjölbreytileikinn hafi ráðið í efnisvali á Læknadögum. Fjallað yrði um efni sem mikið hafi verið í umræðu síðustu árin og mætti þar nefna greiningar ADHD, dánaraðstoð, betra aðgengi að sjúkraskrár yfir landamæri, sýklalyfjaónæmi, áhrif sykursterameðferðar og svo mætti lengi telja. Hún benti á málþing um skólamáltíðir og sérstakt málþing Læknablaðsins þar sem haldið var upp á 110 ára afmæli þess. Katrín vitnaði í Helgu Ágústu að Læknablaðið væri eitt af elstu tímaritum landsins og tók fram að það væru einungis *Skírnir* og *Morgunblaðið* sem skákuðu því í aldri! Katrín þakkaði sérstaklega starfsfólki Læknablaðsins og Dögg Pálsdóttur og Steinunni Þórðardóttur fyrir hjálp við undirbúning. Einnig þakkaði hún stjórn Læknafélags Íslands, Margræti Gunnlaugsdóttur og, síðast en ekki síst, Margræti Aðalsteinsdóttur.

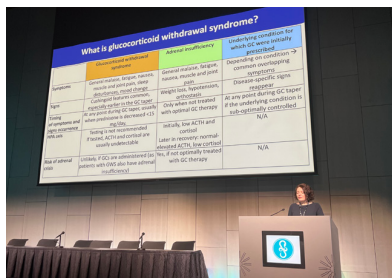
Steinunn Þórðardóttir, formaður Læknafélags Íslands, steig á eftir Katrínu í pontu og flutti ávarp, að því loknu setti hún Læknadaga. Nýr heilbrigðisráðherra, Alma Möller, var sérstakur gestur opunarhátíðarinnar og ávarpaði samkomuna við mikinn fögnuð.

Fyrirlesarar með fundarstjóra á málþinginu: Helga Ágústa Sigurjónsdóttir fundarstjóri, Irina Bancos, Marianne Christina Klose, Margrét Jóna Einarsdóttir, Greet van den Berghe og Björn Guðbjörnsson.

Prófessor Greet van den Berghe yfirlæknir gjörgæsludeildar sjúkrahússins í Leuven, Belgíu lýsir kortisólöxlinum í bráðveikum sjúklingum á gjörgæslu.

Irina Bancos, innkirtlælæknir á Mayo-sjúkrahúsinu í Rochester í Bandaríkjunum, fer yfir klínisku leiðbeiningarnar.

Parf að endurhugsa meðferð með sykursturum í bráðveiku fólki og neikvæð áhrif slíkrar meðferðar í öðru samhengi?

■■■ Helga Ágústa Sigurjónsdóttir

Á Læknadögum 2025 var málþing þar sem fjallað var um meðferð með sykursturum.

Prófessor Greet van den Berghe yfirlæknir gjörgæslunnar og rannsóknarstofu hennar á sjúkrahúsinu í Leuven í Belgíu, hélt erindi um hormónaöxul kortisóls og sýndi fram á með rannsóknunum sínum að þær leiðbeiningar sem hingað til hafa miðað að frekar háum skömmtum sykurstera-uppbótar þyrfti að endurskoða. Fram kom einnig að í bráðveiku fólki er helmingunartími kortisóls lengri og taka ætti tillit til þess.¹ Erindið vakti gesti málþingsins án efa til umhugsunar og væntanlegra breytinga í meðferð lækna með sykursturum, ekki síst í sjúkralegu á gjörgæslu.

Helga Ágústa Sigurjónsdóttir, innkirtlælæknir og klínískur prófessor, dró síðan fram sjúkratilfelli sem sýndu neikvæð áhrif sykursterameðferðar, sem getur leitt til allra alvarlegra aukaverkana sem samrýmast „pseudo-Cushings syndrome“ og hvernig óþiðlar geta bælt hormónaframleiðslu nýrnaheittunnar alveg.

Margrét Jóna Einarsdóttir, innkirtlælæknir og nýdóktor, fjallaði um síðkomin áhrif sterameðferðar og vitnaði þar í efni úr doktorsritgerð sinni; „Nýrnaheittubíun af völdum sykusteranotkunar“.² En ljóst er að bæling nýrnaheittunnar verður eftir mismunandi langa meðferð og varir mismunandi lengi í viðkomandi

sjúklingum. Hún vísaði í nýtt kort sem sett hefur verið fram í Svíþjóð þar sem sjúklingur getur sýnt að hann hafi verið á sykursterameðferð sem þurfi að taka tillit til ef hann veikist. Í samvinnu við Félag um innkirtlafræði verður slíkt kort einnig tekið upp á Íslandi.

Prófessor Björn Guðbjörnsson gigtarlæknir fjallaði um lyfseðla útskrift á sykursturum meðal íslenskra lækna síðastliðin 17 ár, hverjir það eru sem skrifa mest út stera og mikilvægi þess að hugsa strax um beinverndandi meðferð við óumflýjanlega sykursterameðferð. Beinþéttnin tapast mest þegar sykursterameðferð er hafin.³

Að lokum var umræða um fyrstu klínisku leiðbeiningarnar um greiningu og meðferð á nýrnaheittubíun eftir sykursterameðferð, sem teknar voru saman af Evrópska innkirtlafélaginu (European Society of Endocrinology) í samvinnu við hið bandaríska innkirtlafélagið (Endocrine Society).⁴ Irina Bancos innkirtlælæknir frá Mayo-sjúkrahúsinu í Rochester, Bandaríkjunum, sem tók þátt í að setja saman leiðbeiningarnar, fór yfir helstu atriði þeirra og gerði jafnframt grein fyrir því að þó að ýmislegt þoli frekari umræðu eru leiðbeiningarnar þó teknar fram til að auðvelda öllum læknum að greina og meðhöndla nýrnaheittubíun eftir sykursterameðferð. Ekki eru til nægir innkirtlælæknar í heiminum til að sinna

þessu og því verði allir læknar sem nota stera á einhvern hátt, svo sem við meðferð á húð, í liði, sem innöndunarlyf og sem bólgueyðandi meðferð, eins og til dæmis við fjölvöðvabólgu, að þekkja til leiðbeininganna. Marianne Klose, innkirtlælæknir á nýrna-og innkirtladeild, Rigshospitalet í Kaupmannahöfn, sem rannsakað hefur ítarlega þessi neikvæðu áhrif sykursterameðferðar á hormónaframleiðslu nýrnaheittunnar, lýsti síðan hversu mikilvægt það er að læknar séu meðvitaðir um þessi áhrif í hvert sinn sem þeir nota slíka meðferð. Marianne sagði einnig að þetta væri í fyrsta sinn sem leiðbeiningarnar eru kynntar fyrir þeim hópi lækna sem eru að meðhöndla með sykursturum, því mestu máli skipti að leiðbeiningarnar nái til allra lækna, ekki bara innkirtlælækna. Mikilvægast sé að allir læknar þekki þessi neikvæðu áhrif sykursterameðferðar sem geta verið lífshættuleg.

Heimildir

1. Þórðardóttir OB. Hjartagalli yngri bróður kveikti áhuga á læknávisindum. Viðtal við prófessor Greet van den Berghe. Læknablaðið 2025, 111 (1): 28-31.
2. Doktorsvörn frá Gautaborgarháskóla: Margrét Einarsdóttir. Læknablaðið 2024, 110(1): 57.
3. Björnisdóttir HH, Einarsson ÖB, Gröndal G, et al. Nationwide prevalence of glucocorticoid prescriptions over 17 years and osteoporosis prevention among long-term users. SAGE Open Med. 2024 Mar 20;12:20503121241235056.
4. Beuschlein F, Else T, Bancos I, et al. European Society of Endocrinology and Endocrine Society Joint Clinical Guideline: Diagnosis and therapy of glucocorticoid-induced adrenal insufficiency. Eur J Endocrinol. 2024, 190(5):G25-G51.